

zaaknummer 2015 W 1468

5 januari 2016

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
hierna te noemen: klaagster,
juridisch adviseur: mevr. mr. C.E.J.M. Heerkens Thijssen, advocaat te
Bentveld

tegen:

(wijlen) **[naam]**,
geboren op [datum],
overleden op [datum]
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
in het verleden onder meer werkzaam geweest als kapelaan in de
[naam]kerk te [plaats].

1. De procedure

Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 13 juli 2015. Op 14 augustus 2015 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van dr. [naam], Vicekanselier Bisdom Haarlem-Amsterdam. Op 12 november 2015 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden. Klaagster is verschenen met haar zus [naam]. Zij heeft haar standpunt toegelicht. Zij werd bijgestaan door haar juridisch adviseur mr. C.E.J.M. Heerkens Thijssen. Namens het Bisdom is verschenen dr. [naam], vicekanselier Bisdom Haarlem-Amsterdam.

2. De klacht (zakelijk weergegeven)

2.1. Klaagster is seksueel misbruikt toen zij een keer ging logeren bij haar oma in de [straat], vermoedelijk in de periode van 31 augustus t/m 2 september 1961. Haar vader en moeder gingen toen een paar dagen samen weg naar [plaats], naar de trouwpartij van haar moeders jongste broer. Het moet door de week geweest zijn want klaagster herinnert zich dat ze een paar dagen weg mocht blijven van school (klaagster denkt dat ze van donderdag tot en met zaterdagochtend vrij had gekregen). In de ochtend van wat vermoedelijk 1 september 1961 was, kondigde haar oma aan dat ze die middag bij [aangeklaagde] op bezoek zouden gaan in de pastorie van de [kerk]. Klaagster vroeg waarom, want ze vond het een beetje vreemd, zomaar bij een

kapelaan op bezoek. Haar oma zei dat ze aangeklaagde had verteld dat klaagster kwam logeren en dat aangeklaagde had gezegd dat hij haar graag wilde zien. Klaagster bleef het een beetje vreemd vinden, want ze vond zichzelf niet belangrijk genoeg om hij een kapelaan op bezoek gevraagd te worden.

Desondanks voelde ze zich wel vereerd want als tweede kind uit een gezin van acht kinderen, was je hooguit een beetje belangrijk op je eerste communie of op je verjaardag. De pastorie van de [kerk] was haar niet onbekend. Ze had er de voorbereiding op haar eerste Heilige Communie gekregen toen de [kerk] nog haar parochiekerk was en ze was er ook wel een enkele keer binnen geweest met haar vader die, voor hun verhuizing naar [plaats], koorzanger in de [kerk] was geweest. Uiteindelijk ging klaagster daarom totaal onbevangen met haar oma mee naar de pastorie. Klaagster en haar oma werden binnen gelaten in een grote kamer met een in haar ogen enorm lange, grote, rechthoekige tafel. Klaagsters oma nam plaats in een stoel aan de kop van de tafel met haar rug naar het raam; klaagster kreeg geen stoel aangewezen en ging naast haar oma's stoel staan. De kapelaan ging aan de andere kop van de tafel zitten met zijn gezicht naar het raam en naar haar oma. Haar oma en hij startten een (grote mensen-) gesprek waarvan klaagster zich niets kan herinneren. Wel herinnert ze zich dat de kapelaan haar vrijwel meteen vroeg naar hem toe te komen. Klaagster aarzelde want ze was altijd erg verlegen. Maar omdat ook haar oma het aanmoedigde ging klaagster aangeklaagdes richting uit. Klaagster kan zich niet herinneren dat aangeklaagde toen meer zei dan dat ze vlak naast zijn stoel moest komen staan. Klaagster deed dat en stond daarmee met haar onderlijf uit het zicht van haar oma, die intussen honderduit bleef kletsen tegen de kapelaan. Haar oma verloor klaagster letterlijk en figuurlijk uit het oog. Aangeklaagde hervatte zijn "grote-mensen-gesprek" met klaagsters oma, die "mijlenverweg" aan de overkant van de tafel zat, en begon klaagster over haar rug te strijken/aaien. Klaagster vond dat niet onaangenaam want ze had vaak kriebel op haar rug (een erg droge huid). Na een poosje ging aangeklaagde met zijn hand onder het hemd van klaagster. Klaagster weet niet meer of ze een rokje of een jurk aan had. Die hand op haar blote rug vond ze vreemd, maar ook wel lekker en aangeklaagde vertrouwde ze, omdat hij de kapelaan was. Dat veranderde toen aangeklaagde met zijn hand in haar onderbroek ging en hij haar billen begon te strelen. Meteen wilde ze weglopen maar hij pakte haar aan haar bovenarm en zei als in een "terzijde" tegen haar: "je vond het daarnet toch ook lekker". Ondertussen had haar oma nog steeds niets in de gaten en bleef doorkletsen. Klaagster dacht aan het strelen over haar rug en was gewend om altijd de waarheid te spreken tegen volwassenen (en zeker tegen een kapelaan) en antwoordde hem na enig aarzelen: "ja". Ze had het immers net wel lekker gevonden. Nu niet, maar dat vroeg hij niet. Zijn reactie daarop was "nou dan" in de trant van "nou dan, blijf dus maar gewoon hier staan en laat mij mijn gang gaan". Aangeklaagde liet klaagsters arm pas los toen ze inderdaad staan bleef en hem zijn gang liet gaan. Bij klaagster sloegen de stoppen door want dit kon niet en dit mocht niet. Bij de voorbereiding op haar eerste communie had ze allerlei vaags geleerd over bloot en (dood)zonden en het 6e en 9e gebod maar de kapelaan was de vertegenwoordiger van God op aarde en hem moest ze gehoorzamen.

In klaagsters idee heeft ze daar nog zeker vijf minuten gestaan waarin aangeklaagde in ieder geval haar billen heeft gestreeld maar wellicht (zie hieronder) ook bij haar vagina heeft gevoeld. Toen mijn oma besloot dat ze uitgekletst was of toen aangeklaagde besloot dat ze uitgekletst waren, liet hij klaagster weer gaan en ging ze met oma mee naar huis.

Indertijd wist klaagster niet dat ze een vagina had. Als aangeklaagde klaagster met zijn vingers gepenetreerd zou hebben, zou ze zich dat zeker herinneren. Klaagster weet daarom zeker dat dat niet is gebeurd. Maar omdat ze in haar ogen een "voorbips" had om te plassen en daarnaast een "achterbips" om te poepen kan ze zich niet herinneren tot hoever zijn geaai aan mijn "achterbips" gegaan is. Wel weet ze dat ze ernstig in de war raakte, omdat hij een kapelaan was die iets deed wat niet mocht, maar ook vanwege het aparte gevoel dat zijn gestreel klaagster gaf. Dat zijn wellicht vage herinneringen aan het bevoelen van haar vagina

aan de buitenkant, zegt klaagster, maar zeker weten doet ze dat niet.

Toen klaagster weer terug was bij haar vader en moeder, vroeg haar moeder of ze het fijn had gehad. Meteen bracht klaagster ter sprake dat ze het bezoek met oma aan de kapelaan niet leuk had gevonden. Ze vertelde haar wat hij had gedaan. Tot haar verbazing reageerde haar moeder echter niet op haar woorden. Daarom zei klaagster het nog een keer. Haar moeder reageerde vervolgens door over iets anders te gaan praten. Klaagster bleef achter met haar verwarring dat ze wellicht een doodzonde had gedaan door de kapelaan toe te staan dat hij aan haar blote lijf had gezeten, met aan de andere kant de verwarring over wat ze dan had moeten doen want een vertegenwoordiger van God moet je toch gehoorzamen.

Klaagsters oma kwam eens per twee weken bij klaagster op bezoek in [plaats]. Het is zeker twee keer voorgekomen dat ze tegen klaagster zei dat aangeklaagde had gevraagd wanneer ze weer kwam logeren, want dan kon klaagster weer meekomen naar de pastorie. Klaagster durfde niet tegen haar oma te zeggen dat ze nooit meer bij haar wilde logeren, maar tegen haar moeder,

die de vraag later herhaalde zei ze: “bij oma wil ik nooit meer logeren, want dan moet ik in haar vieze bed met kruimels en krenten slapen”. Haar moeder, die wist dat haar oma niet erg schoon op haar huis was, nam daar genoeg mee en daarom hoefde ze nooit mee bij haar oma te logeren en bleef ze verder letterlijk en figuurlijk uit handen van aangeklaagde.

2.2 Na de ervaring met aangeklaagde vond klaagster situaties waarin ze alleen was met een man op zijn minst ongemakkelijk en meestal beangstigend, zeker als het ging om (wat ze toen niet zo zou hebben kunnen benoemen) een machtssituatie. Ze had geen grote problemen met jongens van haar leeftijd of een paar jaar ouder.

Waar klaagster altijd grote moeite mee heeft gehad, was contact met mannelijke artsen en fysiotherapeuten en met mannelijke leidinggevenden/mannelijke bazen. Ze was meestal heel zenuwachtig en bang bij een één-op-één contact.

Wat bazen betreft, heeft klaagster alleen maar mannen gehad als baas, waar ze niet tegenop kon en die ze dus maar zoveel als mogelijk meed. Dat maakte haar werkzame leven er bepaald niet gemakkelijker op. Het heeft er bijvoorbeeld indirect toe geleid dat klaagster (tweemaal) een burn-out kreeg. Na de geboorte van haar tweede kind (1978), had ze een (wat nu heet) postnatale depressie en een gevaarlijk verhoogde bloeddruk (135-180) maar ze werkte desondanks toch alweer na 6 weken. Acht maanden later ging dat fout (klaagster werd niet ontzien op haar werk, integendeel er werden zwaardere eisen aan haar gesteld dan aan collega's die jonge vaders waren, werkende moeders zag men toen nog niet zitten). Klaagster raakte overspannen (zoals dat toen nog heette) en meldde zich ziek.

De tweede maal, in 2010, heeft het feit dat klaagster slecht tegen haar mannelijke baas op kon er zelfs toe geleid dat haar baas, die haar te oud en te duur vond, haar met slinkse pogingen weg wilde werken door te proberen haar incompetent voor haar werk te verklaren (na 39 dienstjaren). Toen hem dat niet lukte en hij mij bleef bespioneren in de hoop mij op een fout te betrappen, kreeg klaagster uiteindelijk een heel zware burn-out waar klaagster zelfs nu nog niet helemaal bovenop is.

Bij artsen gedroeg ze zich aanvankelijk altijd stoer om te voorkomen dat ze zou gaan huilen, waardoor ze haar eigen gezondheidsproblemen bagatelliseerde. Ze vond het vreselijk om in een situatie van afhankelijkheid te komen. Het is voorgekomen dat ze te horen kreeg “wat zit je nu dom te lachen” (zenuwachtig en bij een specialist) en het is voorgekomen dat ze vanwege haar blijkbaar ongewone en door de mannelijke arts verkeerd ingeschatte gedrag voor verdere behandeling geweigerd werd: manueel therapeut (1970) en huisarts (1997).

De laatstgenoemde arts heeft ze, in een poging hem te doen begrijpen waarom ze was zoals ze was, in 1990 verteld van het misbruik door aangeklaagde. Blijkbaar was de tijd daar toen echter nog steeds niet rijp voor. Aan zijn gezicht kon klaagster zien dat hij haar niet geloofde en dacht dat ze wat zat te verzinnen. Na dit gesprek verbeterde het contact

tussen hen niet, maar verslechterde het zelfs. Tot haar verdriet bleek dat zijn omschrijving van haar relaas over het misbruik van [aangeklaagde] in haar patiëntendossier genoteerd staat als: seksuele spelletjes met een kapelaan. Dit was voor klaagster een grote shock. Deze huisarts heeft klaagster vervolgens in 1997 “geadviseerd” een andere huisarts te zoeken. Klaagster heeft toen een andere (vrouwelijke) huisarts gezocht in [plaats] waar ze een half jaar later toch zou gaan wonen (en die nu nog steeds haar huisarts is). Een ander gevolg van de ervaring met aangeklaagde was dat wanneer klaagster toch in een situatie kwam waarin een man op de een of andere manier macht over klaagster had en daar misbruik van maakte, ze zich totaal machteloos voelde, alsof ze geleerd had dat je zoiets moest ondergaan omdat protesteren toch niet zou helpen. Klaagster bevroor en liet de persoon in kwestie “zijn gang gaan” / “gaf hem zijn zin”. Daardoor is klaagster op haar 13e jaar aangerand onder een tunneltje, zonder zich te verweren en is ze op latere leeftijd slachtoffer geworden van seksueel misbruik door een collega, met als gevolg dat ze in een uitzichtloze situatie terecht kwam en op het randje van zelfmoord gestaan heeft. Dat klaagster nog jonge kinderen had, hield haar tegen.

3. De reactie (zakelijk weergegeven)

Aangeklaagde is niet meer in leven. Hij kan dan ook geen weerwoord geven. De Algemene Overste heeft in zijn reactie gesteld dat er niets bekend is over misbruik gepleegd door [aangeklaagde] en dat hij ook niet voorkomt in de informatie die het bisdom van de Commissie Deetman heeft ontvangen.

Hij concludeert dat geen aanwijzingen zijn gevonden voor een mogelijk seksueel misbruik maar dat hij ook geen reden heeft om aan te nemen dat klaagster onwaarheid spreekt.

4. De beoordeling

4.1. Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

4.2. Niet ter discussie staat dat de door klaagster gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van de Procedure.

4.3. Er zijn ongeveer vierenvijftig jaar verstreken sedert de feiten die klaagster aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het tijdsverloop zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken. Wél is voor de Klachtencommissie aannemelijk geworden dat de gebeurtenissen die klaagster schetst hebben plaatsgevonden.

De Klachtencommissie acht aannemelijk geworden dat klaagster, toen zij de leeftijd had van 11 jaar, door aangeklaagde eenmalig is betast over haar blote billen.

De Klachtencommissie is hiervan overtuigd geraakt, in de eerste plaats door de authentieke wijze waarop en de details waarmee klaagster haar verhaal heeft verteld.

Daarnaast wordt haar verklaring ondersteund door de verklaringen van de zus van klaagster (aan wie zij tussen 1992 en 2006 heeft verteld over het misbruik door aangeklaagde) en een vriendin van klaagster, [naam], aan wie klaagster vertelde over het misbruik in het jaar 2000.

Ook de verklaring van dr. [naam], psychiater-psychotherapeut, die in een verklaring van 12 januari 1987 over ‘gevoelens t.o.v. de kerk’ spreekt in combinatie met de medische kaart van

klaagster, afkomstig van haar huisarts, waarop staat vermeld: ‘13/2/1990 uitvoerig avondconsult ‘Heeft 12 A4 velletjes volgetypt over verleden – heden. Beladen jeugd, seksuele spelletjes met kapelaan; aangerand’ acht de Klachtencommissie van belang voor haar overtuiging.

De Klachtencommissie acht niet aannemelijk geworden dat (ook) sprake is geweest van betasten van de vagina, nu klaagster ook zelf zegt zich dit niet goed te kunnen herinneren.

4.4. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest. Klaagster was ten tijde van de aanvang van het misbruik pas elf jaar oud. Aangeklaagde was voor haar iemand waarin zij vertrouwen moest kunnen stellen.

4.5. Gelet op het feit dat aangeklaagde is overleden, kunnen tegen hem geen maatregelen meer worden genomen. De gegrondverklaring van de klacht, alsmede de erkenning van het leed dat klaagster is aangedaan en een oprechte spijtbetuiging kunnen wellicht bijdragen aan de vermindering van dat leed.

4.6. Over (het verzoek van klaagster om) financiële vergoedingen kan de Klachtencommissie niet adviseren. Dit behoort niet tot haar taak. Bij een gegrondverklaring van de klacht door de kerkelijk gezagsdrager kan klaagster zich voor het verkrijgen van schadevergoeding wenden tot de Compensatiecommissie.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de bisschop van het Bisdom Haarlem-Amsterdam de klacht gegrond te verklaren.

Dit advies is vastgesteld op 5 januari 2016 door mr. G.A.M. Stevens, voorzitter, drs. N.A.M. van Beelen en zr. J.G.M. Verwijs, O. Praem, leden, bijgestaan door mr. Y. Rikken, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klaagster en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de kerkelijk gezagsdrager en aan klaagster verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de kerkelijk gezagsdrager binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klaagster schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de kerkelijk gezagsdrager daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de kerkelijk gezagsdrager.

